

Thái Lan

Tùng thừng cây thông con được đưa từ chiếc xe tải vừa sửa xong xuống. 37 người làm trong "Hợp Tác Xã Sửa Chữa Ô Tô 19/8" Đà Lạt, đang đi công tác ở gần thác Prenn: Bửu Sơn Tự, là một ngôi chùa nhỏ của vài chú tiểu và một nhà sư tu được vài năm nay. Chùa có ngọn đồi không cao lắm, còn đất trống nên nhường cho Hợp Tác Xã để trồng cây. Cuối tuần này các nhân công đến "công tác".

Những công nhân từ trước chỉ biết làm bạn với bút vở, hoặc những sĩ quan của QLVNCH mới đi "học tập cải tạo" về. Ngày xưa sĩ quan chỉ huy đàn em nhiều vô số, điều binh khiển tướng... bây giờ đành nuốt nghẹn cho qua ngày tháng, cùng "hợp tác" vào xưởng sửa chữa này, với nghề nghiệp: thợ máy, thợ hàn, thợ sơn, thợ điện... Có được vài ba nữ nhi làm thư ký hay thủ quỹ.

Đây là công ty kết hợp của 3 ông chủ Ga-ra có tiếng ở Đà Lạt: Ga-ra Ba Đồi, Ga-ra Nguyễn Trung Tính, và Ga-ra Hiệp Thành.

Đợt trồng cây: Hôm nay thì cả xưởng phải đi. Sau đó, mỗi 2, 3 tuần thì một toán gồm các nam nhi thay phiên nhau xuống để trồng tiếp. Thanh niên thanh nữ đều phải đi lao động ở các phường xã, trồng cây trên nhiều đồi ở Lâm Đồng vì "lợi ích 10 năm trồng cây, vì lợi ích 100 năm trồng người" của Đảng và Nhà Nước.

Hôm đó Chủ Nhật, mùa nhập học, trời đầy sương mù. Những người thợ lặn lặng làm công việc của mình. Người nam đào đào cuốc cuốc. Người nữ đem những cây thông be bé bỏ vào lỗ, lấp đất lại. Mỗi người vừa làm vừa suy nghĩ về những ngày xưa yên ả trong tổ ấm với cha mẹ anh chị em, hoặc lo âu không biết người thân của mình đang lênh đênh trên biển, hay đã nằm trong bụng cá, hoặc đã may mắn đến một trại tỵ nạn nào đó. Bỗng có anh chàng nghệ sĩ hát nghêu ngao, phá vỡ bầu không khí yên lặng buồn chán:

"Trên dốc đá

Tôi tình cờ quen nàng..." (1)

Lời ca thật cao vút vừa cất lên.

- Ôi! Anh Long, lãng mạn dữ ta! (Anh ấy là cựu Trung Úy

Biệt Động Quân, rất dễ thương.)

- Tôi nói đùa anh bạn thân của tôi đây nè! Anh ấy đang cuốc đất bên cạnh chị đó!

Tôi nhìn sang bên trái, và thấy anh cũng đang nhìn mình. Ngày ấy mình bao nhiêu tuổi, tưởng rằng con tim đã chai đá sau những người xưa nhưng sao giờ đây vẫn rộn ràng.

Anh làm thủ kho kiêm thợ điện của Hợp Tác Xã (HTX), còn tôi là thủ quỹ. Anh vừa đi "cải tạo" về. Anh và tôi vào HTX vì đều "lỡ thời", không có nghề ngỗng gì vì lý lịch dày quá!

Bỗng dung, thấy tóc mình lỏa xỏa bay tứ tung, tôi không biết phải làm sao, dẩy cột tóc tuột mất rồi, hai tay thì đầy cả bùn đất. Hôm ấy không nhớ đem bao tay theo, mà tìm nước để rửa thì không thấy đâu, chắc phải lên chùa mới có. Anh vừa trông thấy vẻ khó chịu của tôi liền bước đến bên cạnh. Tôi hỏi anh có thể cột lại

tóc dùm được không? Cảm giác lạ lẫm khi tay anh chạm vào gáy. Mấy năm trước, khi học đại học, có vài người đã "đi qua đời tôi", nhưng chỉ đi dạo "Chủ nhật yên ương hèn hò đây đó..." Chưa có ai cạo tóc cho tôi. Sau này anh bảo: "Chưa bao giờ thấy tóc mịn như tơ vậy cả."

Sau buổi trồng cây hôm ấy, từ nhiều tháng qua, tôi và anh đi về cùng đường; có khi anh đi trước, hoặc tôi đi trước, thế là chờ nhau để đi sánh đôi... Sau này, buổi sáng, anh chờ tôi xuống hết con dốc, ngang qua nhà anh thì anh mới ra để đi cùng. Buổi chiều về, đi qua khu nhà của anh, lúc xưa còn thừa thớt nhà, phải đi ngang một khu rừng nhỏ, có con suối bé tí, có vài mỏm đá, anh lựa phiến đá nào không trơn, bước lên, tôi chỉ việc bước theo anh. Có lúc quay đầu lại, anh hỏi: "Tại sao đi theo vậy? Lỡ không đúng phiến đá nhẵn thì sao? Tôi định trả lời: "Thì té xuống ạ", nhưng thôi.

Có lần tiệm Tất Niên của tiệm sửa xe, mọi người đều chĩa mũi dùi vào anh và tôi, nhiều bạn trong tổ Máy nhao nhao: "Thủ kho mà o (ve vãn) thủ quỹ nè! Nào thủ kho ơi, nâng ly xem nào!"

Nỗi nhớ nhưng khắc khoải như được diễn tả qua mấy câu thơ:

*Quân tại Tương Giang đầu
Thiếp tại Tương Giang vĩ
Tương tư bất tương kiến
Đồng ẩm Tương Giang thủy.*

*(Chàng ở đầu sông Tương
Thiếp ở cuối sông Tương
Nhớ nhau không thấy mặt
Cùng uống nước sông Tương.) (2)*

Nhà tôi cách nhà anh vài rặng thông, đầu dốc, cuối dốc, ở con đường đi vào Dinh 3 của vua Bảo Đại. Tôi vẫn đi theo anh... Cho đến một ngày, anh xin phép Ba Mẹ tôi để đưa tôi về gặp Bố Mẹ anh. Ôi, người Bắc! Me tôi đã bảo: "Tránh người Huế và người Bắc nghe con (mặc dù gia đình mình là người miền sông Hương)" Và tôi đã nghe lời, không dám về nhà của một

anh sinh viên người Huế. Tránh trời không khỏi nắng!

Nhiều tháng qua...

Hôm đám cưới, 3 người giám đốc và các chủ xe đều rất hân hoan cho nhà trai sử dụng tất cả những xe của HTX vừa mới được sửa xong. Khoảng 12 chiếc lớn nhỏ làm nguyên một phái đoàn đến rước dâu đi nhà thờ làm lễ. Xe hoa "thời bao cấp" là chiếc xe van chở cả bên họ nhà trai đến. Thật là đặc biệt!

Bó hoa cho cô dâu và hoa gắn chung quanh xe là marguerites,

cúc trắng có nhụy hoa vàng rất to, là loại hoa tôi rất thích. Lúc đó ở chợ Đà Lạt

không thấy bán, nên anh Long và 2 người trong tổ Sơn đến hái trộm ở vườn Bích Câu!

Những năm tháng cơ cực, phải rời bỏ Đà Lạt để về Sài Gòn. Anh đi làm ghe với bạn, ngõ hầu có thể đem cả gia đình đi, vì vốn liếng cả bên nội ngoại đều dồn hết cho chuyến đi của anh lớn và hai em trai tôi, sợ phải đi "nghĩa vụ" và cô em duy nhất của anh. Tôi không chịu đi vì ông bà nội ngoại các cháu đều không thể đi, như năm 1975 tôi đã không đi với anh tài xế tàu bay qua đảo Guam.

Rồi mùa hè, mùa mưa, và nhiều mùa qua đi... Nhớ lúc còn trong chăn ấm nệm êm với Ba Mẹ và anh chị em. Nhớ lúc còn

ngịch phá với bạn bè tiểu học, trung học, đại học, nơi cư xá các soeurs... Đã trôi qua mất rồi! Những cái "đuôi", bây giờ họ ở đâu, có khôn đốn cơ cực như mọi người ở Đất Mẹ không?

Thời nhà nước "mở cửa", anh vốn rất thích chụp hình nên đã rủ bạn mở tiệm ảnh, chụp và rửa hình. Anh say mê với công việc, dù rất nhiều khê, đôi đầu với thuế vụ, cạnh tranh... Anh tâm niệm "*Vui lòng khách đến, vừa lòng khách đi*", nên nhiều hôm ở lại tiệm đến sáng mới về, vì máy rửa hình hư. Anh vốn là handyman, học hỏi rất nhiều nên có thể sửa được nhiều máy móc cũng như bao nhiêu việc khác, mẹ con tôi rất hãnh diện về điều này. Anh cố sửa máy để kịp rửa hình gấp cho khách (hình thẻ, hình đám cưới, đám tang... nhất là hình để trên bàn thờ người mới chết. Khi gia đình không có hình nào của người quá cố, anh phải nghĩ ra cách lấy đuôi nhang chống mi mắt của họ lên để chụp hình, sau làm photoshop để xóa đuôi nhang).

Tôi cũng may mắn làm phiên dịch cho một công ty của Pháp, rồi làm ở Hội Nghiên Cứu Dịch Thuật, dịch đuôi cho các hội nghị (dịch sau người diễn giả 3, 4 giây), ngại nhất là dịch cho "cán bộ", dùng toàn từ vựng của "ngoài ấy"!

Ngày qua được xứ Tự Do, trẻ nhiều, đa số bạn bè người thân đã ra đi. Người kém may mắn là người anh kế mà tất cả các chị em chúng tôi cũng như gia đình và đại gia đình đều thương quý vì anh rất hiền. Anh đã đến được nơi chuyển tiếp vài tháng, đáng lý ra hôm sau cả ba anh em đều được định cư ở nước Anh nhưng anh đã mất sau một tai nạn đau lòng.

Tôi bị bệnh migraine nên mấy năm sau, bố các cháu chỉ làm tài xế đưa đón tôi đi làm ba, bốn việc trong tuần. Việc chính là dạy học ở trường, rồi dạy thêm tiếng Pháp cho con của các chuyên gia từ Pháp qua đây công tác. Nếu chúng học trường Quốc tế nơi tôi dạy thì chi phí rất cao, nên ba mẹ chúng chỉ cho học ngoài giờ hoặc thứ Bảy. Con cháu người Việt lưu vong được may mắn có nhiều thiện nguyện viên giúp đỡ duy trì Tiếng Nước Tôi ở các chùa và nhà thờ, nhưng con họ phải đến trường tư học thêm.

Cuối tuần tôi làm cho tiệm bán áo quần. Buổi tối dịch online cho một văn phòng ở Austin, Texas. Cày tối đa! Các con bảo: “Bố quá cực lúc ở quê nhà rồi. Lại đi "cải tạo" đến còn da bọc xương, và bệnh hoạn. Bọn cai tù "khoan hồng" cho bà Nội đến khiêng về! Rồi làm ở Hợp Tác Xã sửa xe cũng cực. Cai quản tiệm hình cũng chẳng thu thả bao nhiêu. Nên bây giờ Bố chỉ làm Uber cho Mẹ thôi Bố a."

Rảnh rồi, anh sửa đủ thứ trong nhà. Anh xây căn bếp ngoài sân để hàng xóm "nghe ghìen" mùi mắm ruốc; sửa xe; lột bỏ thảm trong các phòng để lót gỗ. Anh tự làm một mình, chuyên đồ đạc trong phòng qua một bên để đặt gỗ xuống, rồi khi xong lại hoàn tất nửa bên kia. Lại thêm một nghề mới mà anh cũng tỏ ra thích thú: nghiên cứu Youtube về gia chánh. Mẹ con tôi

tha hồ được thưởng thức tài nghệ của "cordon-bleu" (chef cook), anh rất khéo và để ý, nên những món anh nấu rất tuyệt. Nhà có sẵn máy may nên anh cũng tự may mò sửa áo quần cho gia đình, bạn bè, may áo quần cho cháu nội ngoại. Anh còn cắt tóc "dạo" không công cho bạn, vì trước đó anh có học nghề này, định mở tiệm, nhưng các con không muốn. Anh thật đúng là "bảy nghề"!

Khi vui, tôi kể về những cái đuôi của "nàng", ... nào là bạn cùng lớp ngồi phía sau lưng để vẽ nó rồi mượn tập ép thư; nào là người ở cư xá nam nhờ chim xanh ở cùng phòng với họ và học cùng lớp với nàng; nào là tài xế tàu bay; hoặc là một món nợ band aid, ... Anh đã bảo: “Kệ họ, bởi vì bây giờ họ xa rồi. Chỉ có anh thôi và anh cũng chẳng cần biết.” Anh luôn tự tin là anh hơn nhiều người. Thật vậy!

Niềm hạnh phúc bình dị ấy không kéo dài được bao lâu, chưa trọn vẹn vì hai con trai lớn của chúng tôi du học bên Úc cũng chưa được qua đây, giấy tờ bảo lãnh còn đang kéo dài...

Nhưng có lẽ ông Trời ganh. Anh đã bị bệnh nặng...

Anh chưa làm được nhiều điều: anh rất yêu trẻ con, và anh còn mong chờ cháu ngoại, và thêm cháu nội, vì chỉ mới có con của con trai thứ... Anh ước mơ khi các con đã thành thân, có người chăm sóc thay bố mẹ, anh sẽ lái xe chở gia đình các con đi nhiều tiểu bang bằng xe van, dừng đâu nghỉ đó như nhiều bạn anh đã thực hiện được, một giấc mơ quá tầm thường, quá đơn giản. Nhưng tại sao, tại sao lại gia đình tôi, tại sao lại bây giờ? Chúng tôi qua đây không lâu, bạn bè chung quanh có được quá nhiều thứ, gia đình chúng tôi chưa được ngay cả một buổi họp mặt với đông đủ con cháu. Tại sao?

Anh chưa làm gì được hết, cho dù anh có kéo dài được thêm ngày tháng... Anh chịu thua rồi!

Bố ơi! Bố ơi! Tại sao? Tại sao?

Bố biết không, gia đình mình mới đón thêm một thành viên mới, đứa cháu nội ngoại thứ 6: cu Việt. Nó là con của Anh Túc, con gái lớn "tay hòm chìa khóa" của Bố, em của bé Nhi, nên Mẹ bảo chúng đặt tên Việt, chắc Bố vui lắm. Bố luôn nhớ về nơi chốn nhau cắt rốn mà. Cu Việt, nay được gần 2 tháng tuổi, có nhiều cái tật giống Bố lắm, nhất là khó tính! Bố tha hồ mà cung nụng cái Xăng cu! Bố ơi...

Nếu Bố còn chắc Bố vui lắm: cu Nam, con của Út Thiên An, được Bố đặt tên "để nhớ Việt Nam". Lúc cu được hai tuần tuổi thì Bố ra đi...

Bố ơi, Bố thích có cháu đầy nhà mà. Ngày xưa Bố chở Mẹ đi làm, đến ngã tư thấy xe Honda bên cạnh có em bé là Bố thích lắm, Họ cứ tưởng là Bố chẳng có "trụ" nào, ai ngờ về nhà... một lũ 4 "trụ"! Có lẽ gia đình mình sẽ có được đội banh túc cầu với 11 đứa cháu như Bố hằng ao ước...

Rồi Bố còn chưa về lại Việt Nam lần nào. Sài Gòn, bao nhiêu đắng cay. Nha Trang hiền hòa, Mẹ hay kể bao kỷ niệm thời thơ ấu đi nghỉ hè với Ba Mẹ anh chị em. Và Đà Lạt "Con đường tình ta đi", con đường của mình, từ nhà Mẹ xuống nhà Bố, đi làm...

Mẹ có về một lần cùng với bà Ngoại các cháu, những con

đường, muôn vàn cảnh cũ khắp nơi. Đau xót quá!
Có còn lại chẳng dư âm thôi
Anh ơi, anh ơi! Sao đắng cay! (3)

Bố ơi! Ngày xưa Mẹ hay hát “Dù mai đây, ai đưa em đi đến cuối cuộc đời”. (4) Bố thì không thích những bài hát ủy mị, nhưng bây giờ mới thấm, thấy không Bố ơi!

tháilan

Dallas, mùa Đông lạnh buồn, 2022

Bốn cục cưng

- (1) *Linh Hồn Tượng Đá* - Mai Bích Dung
  - (2) *Trường Tương Tư* - Lương Ý Nương
  - (3) *Tình Lỡ* - Thanh Bình
  - (4) *Niệm Khúc Cuối* - Ngô Thụy Miên
- (Xin đổi là: Rồi mai đây, ai đưa em...)